

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/175296,IPN-upamietnil-ofiary-niemieckiej-akcji-Reinhardt-Markowa-13-grudnia-2022.html>
03.05.2024, 05:13

IPN upamiętnił ofiary niemieckiej akcji „Reinhardt” - Markowa, 13 grudnia 2022



IPN upamiętnia ofiary niemieckiej akcji „Reinhardt” - Markowa, 13 grudnia 2022

W tym roku mija 80. lat od rozpoczęcia na okupowanych ziemiach polskich akcji „Reinhardt”, oznaczającej eksterminację ludności żydowskiej. Sama akcja rozpoczęła się w nocy z 16 na 17 marca 1942 r., gdy Niemcy przystąpili do likwidacji getta w Lublinie.

Do końca 1942 r. funkcjonariusze Rzeszy Niemieckiej wymordowali niemal 1,3 mln Żydów z dystryktu warszawskiego, radomskiego, lubelskiego i krakowskiego, ponad pół miliona z dystryktu Galicja i ok. 130 tys. z okręgu białostockiego. Ostatnim etapem akcji „Reinhardt” było wymordowanie w dniach 3-4 listopada 1943 r. ponad 40 tys. Żydów umieszczonych w obozach w Poniatowej, Trawnikach i Majdanku.

Mordom towarzyszyły represje na Polakach, którzy udzielali schronienia Żydom. Wielu ukrywało się też w lasach, zjawiając się wieczorami z prośbą o jedzenie lub nocleg. 13 grudnia 1942 r. Niemcy nakazali zorganizowanie akcji poszukiwawczej sołtysowi Markowej. Przed wojną wieś zamieszkiwało ok. 4,5 tysiąca osób, z czego ok. 120 deklaroowało wyznanie mojżeszowe. W sierpniu 1942 r. Niemcy wprowadzili zakaz przebywania Żydów na terenie Markowej i rozpoczęli wywózkę do obozu pracy w Pełkiniach, a następnie do obozu zagłady w Bełżcu.

Sołtys przed południem poinformował mieszkańców wsi o planowanej akcji, czym umożliwił ukrywającym lepsze zabezpieczenie kryjówek. Mimo tego poszukującym, wśród których

byli zmuszeni do tego mieszkańcy wsi, udało się odnaleźć kilkunastu ukrywających się Żydów. W dokumentach źródłowych pojawiają się różne dane – 17, 20 i 25 osób – z czego najbardziej prawdopodobna jest ta ostatnia.

Pojmanych zamknięto w tzw. areszcie gminnym, znajdującym się przy głównym skrzyżowaniu we wsi. 14 grudnia 1942 r. wszyscy zostali rozstrzelani przez żandarmerię niemiecką z Łańcuta. Mimo tej akcji w Markowej po grudniu 1942 roku nadal ukrywano 29 Żydów, z których 21 doczekało końca okupacji, ośmioro zostało zamordowanych wraz z rodziną Ulmów w marcu 1944 roku.

Upamiętniając ofiary tego straszliwego dnia zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr Mateusz Szpytma złożył kwiaty na miejscu kaźni w Markowej oraz na cmentarzu w Jagielle, na którym pochowano po wojnie ekshumowane ciała zamordowanych Żydów.